

Előszó helyett...

Több mint negyven esztendő telt el azóta, hogy a főiskolai tanulmányait befejező Németi János 1966-ban elkezdte a Nagykároly-Bobáld tell régészeti feltárását. A kisebb-nagyobb időbeli kihagyásokkal és változó összetételű kutatócsoporttal folytatódó szisztematikus kutatás történetében a 2000-es évek fordulópontot jelentettek. Az egyetemi „tanásatássá” váló régészeti feltárás az erdélyi magyar régészet-utánpótlás nevelő műhelyévé, egyetemi hallgatók tanösvényévé és inaséveinek színhelyévé alakult.

A Bobáld dombon zajló ásatások szerves részét képezték és képezik egy, a Nagykárolyi-síkság és az Ér vidék őskori történeti fejlődését vizsgáló társadalomrégészeti kutatási programnak. Sikerként könyvelhetjük el, hogy Németi Jánosnak és Molnár Zsoltnak a program keretében született közös tanulmányai új megvilágításba helyezték az Otomani-Gyulavarsánd kultúrkomplexum kutatását, egy földrajzilag jól körülhatárolható tájegység középső bronzkori civilizációjának átfogó képét rajzolva meg.

A Nagykároly-Bobáld tell kutatási részeredményeinek bemutatásán kissé túlmutató kötet megjelentetése régóta dédelgetett ötlet. A kötet a romániai felsőoktatás keretében folyó kutatástámogató hatóság (CNCSIS) finanszírozásával, a TE_50/304/2010 számú kutatási program keretében valósult meg. Köszönet érte.

A mintegy tízéves közös kutatásaink eredményeit szintetizáló kézikönyv tudományos igényességgel, de kötetlenebb stílusban íródott. Egyaránt szólni szeretne a szakma képviselőihez illetve a történelem iránt érdeklődő nagyközönséghez. A kötet kétnyelvű megjelentetésének magyarázata egyszerű: titkolatlan szándékunk, hogy meglátásaink és kutatási eredményeink minél szélesebb körben ismertté váljanak, pontosítva az Otomani-Gyulavarsánd kultúrkomplexumról kialakult képet. A kiadványban – magától értetődően – visszaköszönnék korábbi publikációinkban már megfogalmazott elképzeléseink. Az időközben letisztult gondolatok érthetőbb markánsabb megfogalmazást nyernek ebben a „képpé vált régészet” műfajában íródott, összegző-problematisztázó kézikönyvben. A műfaj szabályainak megfelelően a szöveget nem tűzdeltük tele lábjegyzetekkel, csak a lényeges szakirodalmi hivatkozások feltüntetésére szorítkoztunk. Munkánkban a fogalom és kép egységé olvad

Statt eines Vorworts...

Es sind mehr als vierzig Jahre vergangen, seit nach dem Abschluss seiner Hochschulstudien, Németi János 1966 die Ausgrabung des Tells in Carei-Bobald (Nagykároly-Bobáld) begonnen hatte. In der Geschichte der systematischen Forschung, der mit kürzeren oder längeren zeitlichen Ausfällen und Forschergruppen mit variabler Zusammensetzung stattfand, stellten die 2000er Jahre eine Wende dar. Die archäologische Freilegung verwandelte sich zur „Lernausgrabung”, zur Ausbildungswerkstatt der Nachfolger von siebenbürgischen ungarischen Archäologen, zum Lernpfad der Studenten und zum Ort ihrer Lehrlingsjahre.

Die Ausgrabungen auf dem Hügel Bobald (Bobáld) stellten und stellen den integrierenden Teil eines gesellschaftsarchäologischen Programms dar, das die altertümliche geschichtliche Entwicklung auf der Carei-Ebene (Nagykároly-Ebene) und in der Gegend des Eriuls (Ér) behandelt. Es zählt als Erfolg, dass die, im Rahmen des Programms entstandene gemeinsame Studien von János Németi und Zsolt Molnár die Forschungen des Kulturkomplexes Otomani-Gyulavarsánd in eine neue Licht gestellt haben, und dadurch das umfassende Bild einer Zivilisation in der mittleren Bronzezeit in einer geografisch gut abgrenzbarer Region gezeichnet haben.

Die Ausgabe einer Publikation mit Vorstellung der Teilergebnisse und etwas mehr über die Forschungen, was den Tell von Carei-Bobald (Nagykároly-Bobáld) angeht, ist eine seit langem erwünschte Idee. Der Band ist mit Finanzierung der Behörde für Forschungszuschüsse in Rumänien (CNCSIS), der innerhalb des Hochschulunterrichts funktioniert, im Rahmen des Forschungsprojektes Nr. TE_50/304/2010 verwirklicht worden. Vielen Dank dafür.

Das Handbuch, das die Ergebnisse der etwa zehnjährigen gemeinsamen Forschung synthetisiert, wurde mit wissenschaftlichem Anspruch, aber im ungebundenen Stil erfasst. Zu seiner Zielgruppe zählen sowohl die Fachleute als auch das große Publikum, das sich für die Geschichte interessiert. Die Erklärung für die Herausgabe des zweisprachigen Bandes ist einfach: Unser unverheimlichter Vorhaben ist, dass unsere Erkenntnisse und Forschungsergebnisse, in je weiterem Kreis bekannt werden, indem sie das Bild über das Kulturkomplex von Otomani-Gyulavarsánd näher beschreibt. In der Aus-

együttesen körvonalazva az északnyugat-erdélyi térség őskori fejlődésének egy apró mozzanatát. Kötetünk nem lép és nem léphet fel a teljesség igényével, hiszen még kutatásaink elején – bár nem kezdeti stádiumában – járunk. Érvényesnek érezzük a halbwachi emlékezetelmélet és a poszt-processzualista régészet gondolatait: miszerint a Nagykárolyi-síkság középső bronzkori főnökségi társadalmának általunk végzett rekonstrukciója mindössze a múltból alkotott számos narratíva egyike. Adósságot törlesztünk ezzel a munkával, fogadják hát szeretettel a nagykárolyi tell monográfiát nem helyettesítő, de reméljük olvasásra érdemes művet.

Végezetül köszönetet szeretnénk mondani mindazoknak, akik az évek során részt vettek vagy támogatták a Nagykároly-Bobáld település régészeti feltárását. Köszönet illeti a Szatmárnémeti Megyei Múzeumot, a Nagykárolyi Városi Múzeumot, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemet, az ásatást támogató Szatmár Megyei Tanácsot, Nagykároly Polgármesteri Hivatalát és a nagylelkű helyi vállalkozókat, valamint a Communitas Alapítványt és a Bethlen Gábor Alapot. Köszönettel tartozunk a kutatócsoport többi tagjának: Liviu Martanak, Szócs Péternek és Apai Emesének, akik tudásuk legjavát nyújtották a közös munka során, de szerzőként nem vettek részt vállalkozásunkban. Nem utolsósorban meg kell köszönnünk az ásatáson 2000–2002 és 2010–2011 között résztvevő egyetemi hallgatók tevékenységét. Úgy érezzük, a kötet megjelenése az Ő érdemük is.

Kolozsvár, 2011

A szerzők

gabe erscheinen – selbstverständlich – in unseren früheren Publikationen bereits erfasste Vorstellungen. Die inzwischen klar gewordene Gedanken sind in diesem zusammenfassenden problematisierenden Handbuch verständlicher, etwas markanter verfasst, in Form einer „Archäologie in Bilder“ geschrieben. Wie die Regel dieser Gattung erfordern, ist der Text nicht mit Fußnoten überflutet, wir haben nur die Aufzählung wesentlicher Fachbegriffe erfasst. In unserer Arbeit vereinen sich der Begriff und das Bild zu einer Einheit, indem sie gemeinsam ein winziges Moment der vorzeitlichen Entwicklung der Nordwestzone Siebenbürgens konturiert. Unser Band hat und kann kein Anspruch auf Vollständigkeit erheben, da wir uns am Anfang unserer Forschungen – wenn auch nicht in der Anfangsphase – befinden. Unserer Meinung nach sind die Gedanken der halbwacher Erinnerungstheorie, sowie die der postprozessualer Archäologie gültig: laut dem ist die der von uns durchgeführte Rekonstruktion der führenden Gesellschaft in der mittleren Bronzezeit auf der Carei-Ebene (Nagykároly-Ebene) bloß eine der vielen über die Vergangenheit verfasste Narrative. Wir tilgen unsere Schuld mit dieser Arbeit, bitte, empfangen Sie sie mit Liebe, dieses Werk ersetzt die Monographie des Tells von Carei (Nagykároly) nicht, aber wir hoffen, dass es trotzdem ein lesewertes Werk ist.

Letzten Endes möchten wir uns bei all den Leuten bedanken, die während dieser Jahre an die archäologische Enttarnung der Siedlung Carei-Bobald (Nagykároly-Bobald) teilgenommen haben oder die diese unterstützt haben. Wir bedanken uns beim Bezirksmuseum Satu Mare (Szatmárnémeti), beim Museum der Stadt Carei (Nagykároly), bei der Babeş – Bolyai Universität Cluj-Napoca (Kolozsvár), beim Kreisrat Satu Mare (Szatmár), beim Bürgermeisteramt Carei (Nagykároly) und bei den großzügigen örtlichen Unternehmern, bei der Stiftung Communitas und bei Bethlen Gábor Alap, die die Freilegung der Siedlung unterstützt haben. Vielen Dank möchten wir allen Mitgliedern der Forschergruppe aussprechen: Liviu Marta, Péter Szócs und Emese Apai, die während der gemeinsamen Arbeit das Beste Ihres Wissens dargeboten haben, aber als Verfasser haben sie an unserem Unternehmen nicht teilgenommen. Nicht in letzter Reihe sollen wir uns auch für die Arbeit der Hochschulstudenten bedanken, die an den Ausgrabungen zwischen 2000–2002 und 2010–2011 teilgenommen haben. Wir schätzen, dass die Ausgabe des Bandes auch ihr Verdienst ist.

Cluj-Napoca (Kolozsvár), 2011

Die Verfasser